

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Іноземцевої Катерини Олександрівни «Організаційно-правові засади кадрового забезпечення судової системи України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право

1. Актуальність теми дослідження

В умовах розбудови правової держави величезну роль має відігравати судова гілка влади. Покладена в основу Конституції України концепція правосуддя визначає судову владу не просто інструментом у розв'язанні суперечностей, що виникають в суспільстві, а й «рівноправним партнером» законодавчої і виконавчої влади у врегулюванні інших суспільних процесів, що виконує інтегруючу і стабілізаційну функції в суспільстві. Діяльність органів судової влади на засадах верховенства права забезпечує захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави.

За роки незалежності країни судова гілка влади зазнавала відповідного реформування, але реформи, як правило, були спрямовані на організаційну побудову судоустрою, при цьому кадровому забезпеченню судової системи, що є важливим аспектом в забезпеченні якісного правосуддя, приділялося менше уваги. Сьогодні судова система потребує новітніх підходів у її кадровому забезпеченні, які б відповідали найбільш сучаснішим тенденціям розвитку суспільних відносин, враховували позитивний зарубіжний досвід, особистий професіоналізм в забезпеченні справедливості та верховенства права, та усунули інші недоліки, що існують в професійній діяльності суддів та працівників апарату судів. Тому якісний відбір кандидатів для формування складу висококваліфікованих працівників судової системи держави, сприяння їх професійного розвитку шляхом проходження підготовки та періодичного навчання, встановлення гідної оплати праці їх діяльності тощо мають стати одними з найефективніших засобів підвищення результатів функціонування судової гілки влади як інституту держави, покликаного забезпечити охорону законних інтересів, прав, свобод людини і громадянина шляхом неупередженого та справедливого відправлення правосуддя.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії і практики

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є однією з перших спроб на основі комплексного дослідження та аналізу норм чинного українського національного законодавства та практики його застосування, опрацювання наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних науковців і вчених, узагальнення досвіду правового регулювання окремих зарубіжних країн визначити сутність та особливості організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України, а також запропонувати авторське бачення вирішення сучасних проблем кадрового забезпечення судової системи України шляхом формування основних напрямів вдосконалення його організаційно-правових засад. В ході

дисертаційного дослідження обґрунтовано низку положень, узагальнень та висновків, які відповідають критеріям наукової новизни, основними з яких є:

вперше:

– запропоновано кадрову політику в судовій системі визначити як складову частину державної кадрової політики, що являє собою сукупність основоположних принципів, науково-обґрунтованих методів і способів вироблення стратегічних завдань і цілей з формування складу кваліфікованих працівників шляхом встановлення вимог до підбору, навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, раціонального використання (розподілу, переміщення) та звільнення кадрів тощо у судовій системі держави;

– представлено авторську класифікацію суб'єктів кадрового забезпечення судової системи держави, що має наступний вигляд: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями (Верховна Рада України; Президент України); 2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями: на загальнодержавному рівні (Вища рада правосуддя; Вища кваліфікаційна комісія суддів; Державна судова адміністрація України; Національна школа суддів України; органи суддівського самоврядування); на локальному рівні (керівництво відповідного суду в особі голови суду та керівника апарату суду); 3) суб'єкти з повноваженнями учасника процесу кадрового забезпечення судової системи (Громадська рада добросовісності як представник громадськості);

– сформульований авторський підхід щодо класифікації повноважень ВРП та ВККС України в сфері кадрового забезпечення судової системи за відповідними критеріями. Зокрема, повноваження ВРП у зазначеній сфері класифіковано за підставами щодо: 1) формування суддівського корпусу; 2) функціонування суддівського корпусу та контролю за його діяльністю; 3) призначення суддів; 4) кваліфікаційного рівня суддів; 5) відповідальності суддів; 6) звільнення суддів з посади та припинення ними своїх повноважень; 7) діяльності апарату суду, служби організаційного забезпечення роботи та охорони суду тощо. Повноваження з кадрового забезпечення судової системи держави, що входять до компетенції ВККС України, розподілено за такими критеріями: 1) повноваження щодо добору та призначення на посаду судді; 2) повноваження щодо кваліфікаційного оцінювання суддів; 3) повноваження з функціонування суддівського корпусу та контролю за його діяльністю;

– обґрунтовано необхідність розроблення та прийняття Концепції кадрової політики в системі судоустрою України з метою визначення концептуальних засад щодо розвитку кадрової політики у системі судоустрою держави;

– запропоновано віднести до компетенції голови суду (місцевого, апеляційного, вищого спеціалізованого, касаційного) повноваження щодо керівництва роботою з підтримання кваліфікації суддів та підвищення їхнього професійного рівня, а також підготовки (підвищення кваліфікації) працівників апаратів судів шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»;

удосконалено:

– поняття кадрового забезпечення судової системи України, під яким необхідно розуміти комплексну та цілісну сукупність принципів, методів, способів, форм, заходів, засобів, які обумовлюють правове регулювання службово-трудоких відносин усіх працівників, що пов'язані з виникненням, зміною та припиненням їх діяльності в органах судової системи на відповідних посадах;

– класифікацію правових принципів реалізації кадрового забезпечення судової системи України шляхом виділення у такі дві групи: 1) базові (верховенство права, законність, прозорість, демократичність, рівні можливості (забезпечення рівного доступу до державної служби), політична неупередженість, об'єктивність, стабільність тощо); 2) специфічні: принципи організації судової системи (єдність судової системи, поєднання професійних та непрофесійних начал у здійсненні правосуддя тощо); принципи функціонування судової системи (незалежності та недоторканості суддів, їх відбору, професійної підготовки, правового статусу); принципи, що визначають взаємовідносини судової влади та суспільства (принцип прозорості призначення суддів, залучення громадськості до кадрових процедур у судовій системі) тощо;

– поняття «завдання апарату суду» як визначений на законодавчому рівні чи в інший спосіб обсяг його роботи, що обумовлений метою його діяльності та якого необхідно досягти, і який реалізується під час виконання повноважень; поняття «функції апарату суду», що визначено як комплекс основних напрямків його роботи, спрямованих на досягнення певної мети та виконання чітко визначених завдань;

– класифікацію меж повноважень керівника апарату суду з метою оптимізації розподілу функціональних обов'язків між ним та головою відповідного суду за такими напрямками: 1) організація роботи суду; 2) кадрова робота; 3) організаційне забезпечення діяльності суду; 4) господарська діяльність;

– обґрунтування врегулювання проблемних аспектів правового статусу помічника судді, що передбачає: закріплення за помічником судді статусу державного службовця; запровадження обов'язкового спеціального відбору кандидатів на посаду помічника судді на конкурсних засадах; запровадження обов'язкового проходження попереднього стажування до призначення на посаду помічником судді у НШС України; закріплення вимоги щодо періодичного проходження підвищення кваліфікації шляхом навчання у НШС України; включення до вимог стосовно кандидатів на посаду помічника судді наявності стажу професійної діяльності у сфері права не менше одного року; віднесення призначення на посаду помічника судді до повноважень голови відповідного суду тощо;

дістали подальший розвиток:

– дослідження позицій вчених та науковців щодо розкриття сутності понять «судова система», «принципи кадрового забезпечення судової системи України»;

- встановлення співвідношення та взаємозв'язку організаційної та функціональної структур кадрового забезпечення судової системи держави;
- узагальнення досвіду зарубіжних країн (зокрема, Сполучених Штатів Америки, Японії, Великобританії, Федеративної Республіки Німеччина, Італії, Республіки Польща, Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Грузії) з правового регулювання питань кадрового забезпечення судової системи;
- пропозиції щодо необхідності затвердження Типового положення, яким би визначався статус відділу кадрового забезпечення (служби/ сектору управління персоналом), його завдання та повноваження;
- пропозиції щодо деталізації обсягу адміністративних повноважень заступників голів відповідних судів (місцевого, апеляційного, вищого спеціалізованого, касаційного) шляхом їх законодавчого закріплення (у Законі України «Про судоустрій і статус суддів»).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація «Організаційно-правові засади кадрового забезпечення судової системи України» повністю відповідає спеціальності 081 – право. Крім того дисертаційне дослідження Іноземцевої К. О. виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року, а також у межах науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем» (номер державної реєстрації 0118U001317).

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладено у 8 наукових працях, з яких 7 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав (зокрема, 1 стаття Scopus), та 1 тези наукових повідомлень на науково-практичній конференції, що відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

1. Іноземцева К. О. Кадрова політика в системі судоустрою як основа якісного правосуддя. Правові новели. 2019. № 8. С. 76–81.

2. Іноземцева К. О. Оцінювання якості роботи суддів як елемент кадрового забезпечення судової гілки влади. Вісник НТУУ «КІП». Політологія. Соціологія. Право. 2019. Випуск 3 (43). С. 244–249.

3. Іноземцева К. О. Сучасні проблеми кадрового забезпечення судової системи України. Приватне та публічне право. 2020. № 1. С. 71–76.

4. Inshyn, M., Bontlab, V., Sokolov, V., Boyko, S., & Inozemtseva, K. Features of Service Members' Adaptation to Civilian Life: Legal Aspects. International Journal of Criminology and Sociology. 2020. Vol. 9. P. 1252–1262.

5. Inozemtseva Kateryna. Staffing of the judiciary in Ukraine and Europe: a comparative legal aspect. Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS). 2019. № 4. P. 54–57.

6. Іноземцева Катерина. Оценка качества работы судьи в системе кадрового обеспечения качественного правосудия в Украине. Legea si Viata. 2019. № 9/2. С. 58–61.

7. Іноземцева Катерина. Кваліфікаційні вимоги до кадрового потенціалу судових систем Європейського союзу та України. Knowledge, Education, Law, Management. 2020. № 4 (32), vol. 1. С. 179–183.

8. Іноземцева К. О. Судовий кадровий менеджмент, як один із чинників забезпечення верховенства права, та права на справедливий суд в Україні. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 23–24 травня 2019 року). Суми : Сумський державний університет, 2019. Ч. 2. С. 79–82.

5. Висновок

Вважати, що подана дисертація Іноземцевої Катерини Олександрівни на тему «Організаційно-правові засади кадрового забезпечення судової системи України», за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право.

Рецензенти:

Доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент

 Т.А. Кобзева

Доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

 М.В. Колеснікова

